

At blive historiebevidst og være sig historien bevidst

Af: Janus Neumann

Historiefaget er et mangfoldigt og alsidigt fag. Når fagets facetterede elementer kan formidles med entusiasme krydret med mange års erfaring, lukker historie kun endnu mere op for den nysgerrige læser.

I rækken af bøger om fagenes fagmetodikker fra Hans Reitzels Forlag er turen kommet til historiefaget. I bogens paratekst kan man læse, at "historieundervisningen skal være varieret, vedkommende og interessant for eleverne, og rækken af mulige metoder er meget lang".

Det er muligt, at rækken af metoder er lang, men bogen er delt i overskuelige kapitler, der gør den særdeles velegnet som opslagsværk i bogreolen, og så bemærker man alene ved et flygtigt blik i indholdsfortegnelsen, at bogen holder sig tæt til historiefaget i folkeskolen. Den henvender sig til studerende på læreruddannelsen og til historielærere i folkeskolen.

I mødet med den slags bøger må det primære succeskriterium være, at man kan se sit fag afspejlet tydeligt i valg af metoder, didaktiske tilgange og simpelt valg af indhold til de enkelte undervisningsforslag. Som lærer skal man gerne sidde med fornemmelsen af, at denne bog kan være med til at danne grundlag for den daglige historieundervisning. Her bliver alle kriterier indfriet. Der er lagt vægt på nogenlunde ens opbygning af kapitlerne, og bogen er delt i tre dele: 1) Almene og grundlæggende principper og metoder, 2) arbejdsmetoder til historiefaget og 3) afslutning. Der er tale om en antologi under kyndig redigering af Sten Tommy Larsen og Jens Aage Poulsen, der samtidig er flittige bidragsydere til antologien. Det er en relativt tyk sag på over 360 sider, men det skal læseren på ingen måde lade sig skræmme af. Bogen besidder nemlig samme kvaliteter som opslagsværk som de tidligere udgivelser i Hans Reitzels serie om fagmetodik. Det er bare at vælge ud, hvad der synes relevant og interessant for undervisningen. Så kan resten følge senere.

Det ligger immanent i anmeldelsen af en antologi, at alt ikke kommer med, men heldigvis gør bogens tre hovedafsnit det nemt at samle op på den overordnede røde tråd i bogen, begyndende med det metodiske over i det direkte fagspecifikke indhold for historiefaget.

Som lærer kan man forfalde til at kaste sig direkte ud i fagindholdet, men man bør unde sig selv at fordybe sig i bogens første 85 sider, der for den studerende vil bidrage med de grundlæggende og fagfaglige teorier og terminologier og for historielæreren kan tjene som en reminder om grundtankerne i faget. Det er dog også her, at kompleksiteten gør sine første krumspring, for hvordan fortælles fortællingerne om fortiden? Hvad er god historieundervisning? Den indlysende titel på første kapitel.

Dette kapitel er det eneste, som ikke er metoderettet, og Sten Tommy Larsen og Jens Aage Poulsen tager fat i både Per Fibæk Laursen, tyske Hilbert Meyer og senere Knud Illeris. Gode gensyn med stadig relevans. Man bør hæfte sig ved de tre forskellige fagpositioner, der udgøres af det videnskabsbaserede historiefag, historiebevidsthedstænkningen og den historiske tænkning, der stammer fra hver deres traditioner. Det er her, vi bliver kloge på, hvorfor historiebevidsthed og historisk bevidsthed ikke er det samme, og hvorfor det første beskrives som et eksistensvilkår og det sidste som et fagdidaktisk begreb.

Det virker desuden som en præmis for bogen på tværs af de forskellige forfattere, at man i videst muligt omfang tager afstand fra traditionalismens tænkning om en fælles sandhed om fortiden. Mesterlæren om historie. Men i samme afstandtagen forholder man sig samtidig kritisk til, hvorfor og hvordan sådanne fælles sandheder typisk opstår. Det er denne form for gendrivesarbejde, der kendetegner en grundig fagbog. Den fælles historie er på én gang identitetsskabende for os som folk, som lokalsamfund og som nation. Vi er historieskabte såvel som historieskabende, men i det problematiserende historiarbejde i folkeskolen, der gennemgås i kapitel 5 af Jens Aage Poulsen, må eleverne kunne opstille relevante problemstillinger i undervisningen, projektopgaven eller afgangsprøven, og her bør svarene ikke være entydige. Tværtimod afføder den gode problemstilling flere og til tider modsatrettede svar. Her gøres et afstik til den norske forsker May-Brith Ohman Nielsen, der på nærmest lyrisk vis slår fast, at historie blandt andet kan anskues som "det gådefulde, poetiske, fællesskabende og legitimerende i vores liv".

Resten af bogen retter sig ind mod metoderne, og alle kapitler bygger over samme struktur med teoretisk gennemgang og fagproblemfeltet for derefter at se konkret på undervisningsforslag til indskoling, mellemtrin og udskoling. I de tilfælde, hvor fagindholdet fordrer et givent kognitivt abstraktionsniveau, begrænser man sig klogeligt til mellemtrin og udskoling.

I disse mange og for langt de flestes vedkommende rigtig fine undervisningsforslag vil det dog være min påstand, at en historielærer med erfaring i højere grad kan vurdere og graduere indholdet. Have det simple didaktiske overblik. Den lærerstuderende lades dog langt fra i stikken, da hvert kapitel afrundes med studiespørgsmål til de studerende, hvor de får mulighed for at reflektere over kapitlets indhold. En lærer på læreruddannelse vil værdsætte denne detalje, for den styrker bogens generelle brede appel og brugbarhed.

På linje med de øvrige udgivelser i fagmetodikserien, som jeg har været så privilegeret at støde på, gælder det imidlertid også for denne bog, at det begrebsmæssige niveau er højt, og selvom jeg fuldt ud kan stå inde for, at den også henvender sig til lærerstuderende, så kræver den sit. Det lejlighedsvist høje teoretiske niveau afhjælpes ved det enkle faktum, at kapitlerne er godt skrevet.

Er man en visuelt orienteret lærer som jeg, bør man se nærmere på Jens Pietras kapitel om visuelle læremidler, der lægger hovedvægten på de semantiske visuelle læremidler, der ikke er forhåndsdidaktiserede, men som får liv gennem selve undervisningen. Jeg fandt herudover stor glæde ved at læse om skolens eller elevernes nærømråde som læremiddel og mindesmærker og erindringssteder, som der er mange af i Skovshoved, hvor jeg har min daglige gang.

Så der er i og for sig ingen vej udenom. Ud og støt den lokale boghandler, og køb bogen til det hjemlige eller arbejdsrelaterede fagbibliotek. Der er mange gode læsestunder i den, og man kommer et væsentligt skridt nærmere den varierede, vedkommende og interessante historieundervisning for eleverne.

Tillad mig at runde af med en anekdote, der underbygger flere af bogens pointer om den skabende historie: Jeg var i mindelunden med en 7.-klasse sidste år. En dreng kommer hen og hiver mig i ærmet. "Du skal lige se, hvor min oldefar ligger", siger han hemmelighedsfuldt. Han viser mig en plade i græsset med oldefarens navn.

"Hvad ved du om ham?" spurgte jeg. "Tja, ikke så meget", svarede min elev, "men jeg ved, at han blev skudt herude i Ryvangen nede ved de pæle, hvor vi stod lige før, og at vi har et brev fra ham derhjemme, hvor han skriver til sine børn, at de ikke må savne ham for meget, for når de får brevet, er han død". Der stod jeg så og kunne nøgternt konstatere, at man efter 19 år som historielærer heldigvis stadig kan få kuldegysninger, når historien ganske uventet folder sig ud lige foran en.

"Det bedste, vi har fra historien, er den begejstring, den vækker".

Johann Wolfgang von Goethe

Fakta

Titel	Historieundervisning
Pris	300
Sider	200
Forlag	Hans Reitzels Forlag